

ΕΘΝΙΚΟΝ ΕΝΩΤΙΚΟΝ ΚΟΜΜΑ
ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΥΠΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ - ΣΤΑΔΙΟΥ 23B
Τηλέφωνον 27891

ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΤΟΥ Κ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

ἐκφωνηθεὶς ἐν Ἀθήναις τὴν 15 Δεκεμβρίου 1935

ΑΘΗΝΑΙ
1935

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ε.Υ.Δ της Κ.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ

Είμαι εὐτυχής, διότι ἡ πρώτη ἐνώπιόν σας ἐμφάνισίς μου γίνεται εἰς ἡμέρας, κατὰ τὰς ὁποίας τὰ ὑπ' ἐμοῦ ἐπὶ μῆνας κηρυσσόμενα συνθήματα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος προβάλλουν ὡς συνειδητὰ πλέον καὶ ἔντονα αἰτήματα τῆς πλειονότητος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Εἶμαι εὐτυχής, διότι ἤρχισεν ὀργανουμένη ἡ ἀντίδρασις κατὰ τοῦ μίσους ἢ μᾶλλον κατ' ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐμπορευόμενοι τὸ μῖσος, ἤρουντο ἐκ τοῦ ἐμφυλίου σπαραγμοῦ δικαίωμα καὶ τιμὰς ἢ καὶ εἰσέπραττον ἀκόμη εἰς χρῆμα τὰ ἐκ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου δικαιώματά των.

Πρέπει ὁμως ἄρα γε νὰ ἀρκεσθῶ εἰς τὴν διαπίστωσιν τοῦ γεγονότος, ὅτι ἤρχισεν ὀργανουμένη ἡ ἀντίδρασις κατὰ τῶν ἐμπόρων τοῦ μίσους, ὅτι ἤρχισε συστηματικῶς ἐκδηλουμένη ἡ θέλησις τοῦ λαοῦ πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος; "Ὁχι! Τὸ γεγονός, ἐκ τῆς διαπιστώσεως τοῦ ὁποίου ὠρμήθη, δὲν εἶναι ἀρκετόν. "Ἄς μοῦ ἐπιτρέψουν ὅλοι ἐκεῖνοι, τὰ πλήθη τῶν Ἑλλήνων, τῶν ὁποίων ἡ φωνὴ ὑψοῦται κατ' αὐτὰς ὑπὲρ τῆς συμφιλίωσεως καὶ ὑπὲρ τῆς καταπαύσεως τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ἄς μοῦ ἐπιτρέψουν, λέγω, νὰ θεωρήσω ἀνεπαρκῆ τὰ ἐλατήρια, ὑπὸ τῶν ὁποίων κινουῦνται. Τὰ ἐλατήρια, τὰ ὁποῖα κινοῦν τοὺς περισσοτέρους εἰς τὴν ὠραίαν ὑπὲρ τῆς συμφιλίωσεως σταυροφορίαν, συνίστανται εἰς τὴν συναίσθησιν τῆς ἀνάγκης, ὅπως ἀποκατασταθῇ κάποια ἡσυχία εἰς τὸν τόπον, ὅπως ἐξασφαλισθῇ ἐν τῷ πλαισίῳ μιᾶς ἡρεμωτέρας πολιτικῆς ζωῆς ἢ ἱκανοποιήσις τῶν ἐπαγγελματικῶν ἐκάστου βλέψεων καὶ τῶν βιοτικῶν ἐν γένει ἀναγκῶν ἐκάστου. Ἐπειδὴ μάλιστα τὰ ἐλατήρια, τὰ ὁποῖα κινοῦν τοὺς περισσοτέρους πρὸς τὴν συμφιλίωσιν, ἐξαντλοῦνται εἰς ὅ,τι πρὸ ὀλίγου ἐτόνισα, δι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἀρκοῦνται οἱ περισσότεροι εἰς λύσεις νόθους καὶ συμβιβαστικὰς, εἰς λύσεις συνισταμένας ἀπλῶς καὶ μόνον εἰς τοῦτο: εἰς τὸ νὰ συμβιβασθοῦν αἱ δύο παρατάξεις, εἰς τὸ νὰ σχηματίσουν αὔριον, μετὰ τὰς δι' ἀναλογικῆς ἐνεργηθησομένας ἐκλογὰς, κυβέρνησιν τινὰ συνασπισμοῦ, εἰς τὸ νὰ διατηρηθοῦν μὲ ἄλλας λέξεις αἱ κακαὶ παρατάξεις, νὰ κατασκευασθῇ δὲ ἀπλῶς ὑπεράνω τοῦ διασπῶντος τὰς παρατάξεις χάσματος μία τεχνητὴ καὶ ἀνήθικος γέφυρα ἐξασφαλίζουσα ἐπὶ τινὰ χρόνον τὰ συμφέροντα καὶ τὴν ἡσυχίαν τῶν πολιτῶν! "Ὁχι, κύριοι, ἡ λύσις αὕτη καὶ τὰ ἐλατήρια, τὰ ὁποῖα κινοῦν πολλοὺς εἰς τὸ νὰ θεωροῦν τὴν λύσιν αὕτην ἐπαρκῆ, γεννοῦν εἰς τὴν συνείδησιν

μου καὶ πρέπει νὰ γεννήσουν καὶ εἰς τὴν ἰδικὴν σας συνείδησιν ἀντιρρήσεις. Γνωρίζω βεβαίως, ὅτι οἱ περισσότεροι, πρὸς τοὺς ὁποίους ἀπευθύνομαι—ἐὰν ὄχι ἐντὸς, πάντως ἐκτὸς τῆς αἰθούσης ταύτης—σκέπτονται κατὰ τὸν κακὸν τρόπον, τὸν ὁποῖον καταπολεμῶ. Πρὸς αὐτοὺς ὅμως θεωρῶ καθῆκον μου νὰ ἀπευθυνθῶ κατὰ τὴν στιγμὴν αὐτὴν διὰ νὰ τοὺς διαφωτίσω, διὰ νὰ συμβάλω, ὅπως διοχετευθῆ ἢ κατ'ἀρχὴν βεβαίως ἀγαθὴ διάθεσις των πρὸς ὁδὸν καθαρωτέραν καὶ πράγματι ἰκανὴν νὰ σώσῃ τὸν τόπον.

Κύριοι! Κηρύσσομεν τὴν ἀγάπην, ζητοῦμεν τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος καὶ καταπολεμοῦμεν τὸ μῖσος ὄχι ἀπλῶς χάριν τῆς ἡσυχίας μας, ὄχι ἀπλῶς διὰ νὰ ἐξασφαλίσωμεν κάποιαν ὁμαλότητα εἰς τὴν ἰδιωτικὴν καὶ ἐπαγγελματικὴν μας ζωὴν ἢ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν τοῦ ἔθνους. "Ὁχι! Τὰ ἔθνη δὲν ἐξασφαλίζουν ἱστορικὴν ὑπόστασιν μὲ τὴν στενὴν περὶ ἡσυχίας ἀντίληψιν τῶν πολιτῶν. Πολίτης ἀξίος τῆς ιδιότητός του ὡς φορέως ἐθνικῆς ἀποστολῆς δὲν ζητεῖ τὴν ἡσυχίαν του. Τὴν ζωὴν τῆς Ἑλλάδος ὡς ἔθνους ἱστορικῶς βιωσίμου δὲν ἐξασφαλίζομεν μὲ τὴν ἡσυχίαν καὶ ἀνεσίμας, ἀλλὰ πρέπει ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ διεκδικῶμεν μὲ ἀγῶνας καὶ μὲ θυσίας, μὲ ἀνησυχίας καὶ μὲ φροντίδας, ἐν ἀνάγκῃ καὶ μὲ τὸ αἷμα μας ἀκόμη! Οὕτω πως σκεπτόμενοι, δὲν πρέπει νὰ ἀρκοῦμεθα εἰς τὸ νὰ καταπολεμῶμεν τὸν διχασμὸν, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ σήμερον ψεῦδος, ζητοῦντες νὰ συμφιλιωθοῦν καὶ νὰ συνεργασθοῦν αἱ ψευδόμενοι καὶ ἐξαπατῶσαι τὸν λαὸν παρατάξεις, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀγωνισθῶμεν διὰ νὰ διαλύσωμεν τὰς παρατάξεις, νὰ δημιουργήσωμεν, νὰ ἀνεγείρωμεν ἐπὶ τῶν ἐρείπιων των νέον οἰκοδόμημα μὲ νέον περιεχόμενον, νὰ ἐξασφαλίσωμεν δὲ κατ'αὐτὸν τὸν τρόπον τὴν πραγματικὴν καὶ ὀριστικὴν ἀπὸ τοῦ χάους ἔξοδον. Ἡ ἔξοδος αὕτη εἶναι βεβαίως δύσκολος, διότι εἶναι ἔξοδος πολιορκουμένων. Ἡ ἔξοδος αὕτη συνδέεται μὲ θυσίας καὶ σκληροὺς ἀγῶνας. Ἐχομεν ὑποχρέωσιν ὅμως νὰ διεξαγάγωμεν τοὺς ἀγῶνας αὐτούς. Ἡ νέα γενεὰ τὴν ὁποῖαν ἐκπροσωπῶ, εἶναι διατεθειμένη ἢ μᾶλλον ἀποφασισμένη νὰ ἠγηθῆ τῶν ἀγώνων αὐτῶν, εἶναι ἀποφασισμένη νὰ μὴν ἀρκεσθῆ εἰς συμβιβασμούς, ἀλλὰ νὰ χαράξῃ μὲ θάρρος τὴν ὁδὸν τὴν προωρισμένην νὰ ὀδηγήσῃ εἰς νέαν διὰ τὴν Ἑλλάδα πολιτικὴν ζωὴν. Ἡδὲ τὰ πρῶτα βήματα ἐχαράχθησαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ αὐτῆς. Βοηθήσατε ὅλοι διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ τέλος!

Ποῖαι εἶναι αἱ θεμελιώδεις ἰδεολογικαὶ ἀρχαὶ τῆς πολιτικῆς προσπάθειας, τῆς ὁποίας τὴν ὑπαρξιν καὶ τὴν ὀνομασίαν ὡς «ἐθνικῆς ἐνωτικῆς» προσπάθειας κηρύσσω σήμερον δημοσίᾳ;

Εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο θὰ ἀπαντήσω κατὰ τρόπον, ὁ ὁποῖος θὰ διαφέρῃ—καὶ πρέπει νὰ διαφέρῃ—τῶν συνήθων προγραμματικῶν ἀνακοινώσεων, αἱ ὁποῖαι, ἐστερημένοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἰδεολογικῆς συνοχῆς, θίγουν κατὰ δημαγωγικῶς συντεταγμένην σειρὰν διάφορα εἰδικὰ καὶ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῶν πραγμάτων ἀναφερόμενα προβλήματα, χορηγουμένης πάντοτε καὶ ὑπὸ πάντων τῆς τυπικῆς ὑποσχέσεως, ὅτι ὅλα τὰ ζητήματα θὰ λυθοῦν κατὰ τὸν λεκτικῶς ὠραιότερον τρόπον. Ἡμεῖς—καὶ λέγω «ἡμεῖς», διότι δὲν εἶμαι μόνος, ἀλλ' εἶμαι ἀπλῶς εἰς ἕκ τῶν ἀπαρτιζόντων τὴν συμπαγῆ καὶ ἰδεολογικῶς ἐ-

νιαίαν «ἐθνικὴν ἐνωτικὴν» ὁμάδα—, ἡμεῖς λοιπὸν δὲν θὰ δώσωμεν ὑποσχέσεις ὡς πρὸς τὴν ἱκανοποίησιν συμφερόντων. Ἡμεῖς θὰ ζητήσωμεν μάλιστα ἐν πολλοῖς θυσίας! Διότι ἐπὶ τῆς θυσίας τῶν κατὰ μέρος συμφερόντων βασιζόνται τὰ κράτη, τῶν ὁποίων οἱ πολῖται, ἔχοντες συνείδησιν τῆς ἱστορικῆς τῶν ἀποστολῆς, γνωρίζουν, ὅτι ὄχι μόνον ἐν καιρῷ πολέμου, ἀλλὰ καὶ ἐν εἰρήνῃ πᾶσα στιγμή εἶναι κρίσιμος καὶ πᾶς τόπος, πᾶσα γωνία ἀποτελεῖ τομέα πολεμικοῦ μετώπου. Ἡ αὐταπάρνησις, ἐὰν ὑπάρχη ὡς ἀρετὴ εἰς τὴν ψυχὴν τῶν πολιτῶν, πρέπει νὰ εἶναι διαρκῶς ἐν ἐνεργείᾳ. Ὅπου ἡ ἰσχύς τῆς ἀναστέλλεται ἐν καιρῷ εἰρήνης, ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει κατ'οὐσίαν οὔτε ἐν ὥρᾳ πολέμου. Ὅποιος δὲν εἶναι διατεθειμένος νὰ θυσιάσῃ καὶ ἐν εἰρήνῃ—καθημερινῶς—τὰ ἀτομικὰ συμφέροντά του εἰς τὸν βωμὸν τοῦ συνόλου, αὐτὸς εἶναι ἐχθρὸς τοῦ κράτους.

Δὲν θὰ δώσω λοιπὸν ὑποσχέσεις περὶ τῆς ἱκανοποιήσεως συμφερόντων. Οὔτε ὅμως τὰ κατὰ μέρος προβλήματα τῆς πολιτικῆς, διοικητικῆς, οἰκονομικῆς καὶ πνευματικῆς μας ζωῆς θὰ ἐξετάσω σήμερον λεπτομερῶς. Αὐτὸ τὸ τελευταῖον, τὸ ὁποῖον βεβαίως εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ, θὰ ἐπιχειρηθῇ ὑπ' ἐμοῦ καὶ ὑπ' ἄλλων ὁμοϊδεατῶν μου εἰς σειράν ἀρθρῶν, τὰ ὁποῖα θὰ δημοσιευθοῦν εἰς τὴν προσεχῶς ἐκδιδόμενην καὶ ὑπ' ἐμοῦ ἰδρυομένην ἐβδομαδιαίαν ἐφημερίδα «Ἑλληνικὴ Φωνή». Σήμερον θὰ ἀρκεσθῶ εἰς τὸ νὰ σκιαγραφήσω τὴν θεμελιώδη ἰδεολογίαν, τὴν κοσμοθεωρίαν, ὑπὸ τῆς ὁποίας ἐμπνέεται ἡ πολιτικὴ μας προσπάθεια. Διότι ἡ προσπάθειά μας διακρίνεται κατ' ἔξοχὴν διὰ τοῦ κοσμοθεωρητικοῦ καὶ πνευματικοῦ στοιχείου, διὰ τοῦ ὁποίου προσδιορίζεται, στοιχείου, τὸ ὁποῖον, ἂν καὶ πνευματικόν, εἶναι κάλλιστα δυνατὸν νὰ φθάσῃ μέχρι τοῦ λαοῦ. Ἐὰν οἱ πλείστοι τῶν μέχρι τοῦδε πολιτικῶν ἐθεώρουν τὸν λαὸν ἀνίκανον νὰ ἐπικοινωνήσῃ μετὰ ἰδέας, αὐτὸ ὠφείλετο ἀπλῶς εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ἔστεροῦντο οἱ ἴδιοι πνευματικῶν στοιχείων καὶ ἰδεῶν. Ὁ λαὸς εἶναι ἄξιος νὰ γίνῃ φορεὺς καὶ τῆς ὑψηλοτέρας τῶν ἰδεῶν, ἀρκεῖ νὰ εὐρεθῇ ἄνθρωπος διατεθειμένος νὰ ἀνέλθῃ ἐπὶ τοῦ ὄρους καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ μετὰ τὰς ἐντολάς ἀνά χεῖρας. Ἀνάξιοι ἦσαν ἐκεῖνοι, εἰς τοὺς ὁποίους εἶχεν ἐμπιστευθῆ ὁ λαὸς τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἡγέτου καὶ πολιτικοῦ. Ἄντὶ νὰ ἀντιληφθοῦν οὗτοι, ὅτι ὁ πολιτικὸς εἶναι κατ' ἔξοχὴν παιδαγωγός, ὅτι τὸ ἔργον τοῦ πολιτικοῦ εἶναι κυρίως ἔργον παιδείας, ἡσχολοῦντο καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὸ νὰ παρεμποδίζουν τὴν ἄμεσον τοῦ λαοῦ ἐπαφὴν μετὰ ἰδέας καὶ ἀρχάς, παρεμβάλλοντες μεταξὺ τοῦ κράτους καὶ τῶν πολιτῶν, τοὺς ὁποίους μόνον ὡς ψηφοφόρους ἀναγνωρίζουν, τὸν κομματικὸν τῶν προθάλαμον, τοὺς τοπικοὺς κομματάρχας καὶ ἐκμεταλλευτάς. Ἀφωσιωμένοι κατὰ κύριον λόγον εἰς τὴν συναλλαγὴν, ἡ ὁποία οὐδέποτε ἀποβαίνει ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, συνδυάσαντες δὲ κατὰ τὴν τελευταίαν εἰκοσαετίαν τὴν συναλλαγὴν καὶ πρὸς τὸν διχασμὸν, ὁ ὁποῖος κυρίως διὰ τῆς συναλλαγῆς—τῶν διώξεων καὶ εὐνοιῶν—ἐτράφη, ἀφῆκαν οἱ πολιτικοί, οἱ ἀνάξιοι τοῦ λαοῦ ἐκπρόσωποι, τὸν λαὸν μακρὰν πάσης οὐσιαστικῆς ἰδεολογίας καὶ δὲν ἀντελήφθησαν, ὅτι ὁ λαός, ἰδίως οἱ κατὰ τὸν πόλεμον καὶ μετὰ τὸν πόλεμον ἀναπτύχθέντες νέοι, ζητοῦντες ἰδεολογικὴν τροφήν ἢ ἀπεγοητεύοντο καὶ περιέπιπτον, παρὰ τὴν ἀντίθετον διάθεσιν τῶν,

εἰς κατάστασιν γενικῆς, ὡς πρὸς ὅλα τὰ ἔθνικὰ καὶ κοινωνικὰ ἰδεώδη, ἀδιαφορίας ἢ ἔσπευδον νὰ καλυφθοῦν ὑπὸ τὴν ἐντέχνως προσφερομένην στέγην ἀντεθνικῶν καὶ ἠθικῶς διαλυτικῶν ἰδεολογιῶν. Διότι ὁ λαός, ἰδίᾳ αἱ νέαι γενεαί, ἔχουν ἀνάγκην κοσμοθεωρητικῶν στηριγμάτων, ἰδεολογιῶν, καὶ καταφεύγουν μοιραίως, μὴ ὑπαρχούσης ἄλλης στέγης, εἰς στέγην ἀντεθνικὴν ἢ εἰς τὸ ἐπικίνδυνον κενόν!

Καὶ ἔχουν ἀνάγκην οἱ νέοι, ἔχει ἀνάγκην ὁ λαός ὁλόκληρος ἰδεολογικῶν στηριγμάτων ὄχι μόνον διότι μετὰ τὸν πόλεμον ὅλοι οἱ πολιτικοὶ ἀγῶνες, εἰς ὅλα τὰ ἠθικῶς ἐξειλιγμένα κράτη, διεξάγονται ὑπὸ τὴν πίεσιν μεγάλων ὡς πρὸς τὸ μέλλον ἐρωτηματικῶν ἐν ὄνοματι κοσμοθεωριῶν, ὄχι μόνον διότι καὶ ὁ ἑλληνικὸς λαός, μετέχων τῆς παγκοσμίου ἀνησυχίας, ἔχει ἀνάγκην κοσμοθεωρητικῶν στηριγμάτων, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλον λόγον, ὁ ὁποῖος ἰσχύει εἰδικώτερον ὡς πρὸς ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας. Ἡ συμφορὰ τοῦ 1922 ἀνέτρεψεν ἐκ βάθρων τὰς προϋποθέσεις, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐπὶ τρεῖς σχεδὸν χιλιετηρίδας ἔζησεν, ἤκμασε καὶ διετηρήθη κατὰ τὰς κρισιμωτέρας τοῦ βίου του στιγμᾶς τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος. Ἡ συμφορὰ τοῦ 1922 ἔσβυσεν—ἀγνωστον ἐὰν ὀριστικῶς ἢ ὄχι—τὴν ἐννοίαν τοῦ ἐν διασπορᾷ Ἑλληνισμοῦ, κατήργησε δὲ εἰδικώτερον τὴν ἰδεολογικὴν βάσιν, ἐφ' ἧς ἐστηρίχθη μετὰ τὸ 1821 ἡ κρατικὴ τῆς Ἑλλάδος ἀποστολή, κατήργησε δηλαδὴ τὴν δυστυχῶς κατὰ τρόπον ὑπερτροφικὸν καὶ εἰς βάρος πάσης ἄλλης ἔθνικῆς ἀποστολῆς ἀναπτυχθεῖσαν «Μεγάλην ἰδέαν». Ἡ ἔθνικὴ συνείδησις τοῦ Ἕλληνος, διαλυθείσης τῆς «μεγάλης ἰδέας», εὐρέθη πρὸ κενοῦ. Οἱ πολιτικοὶ τοῦ λαοῦ ἠγέται ἠδιαφόρησαν κατὰ τρόπον ἐγκληματικὸν διὰ τὸ ἐπικίνδυνον αὐτὸ κενόν. Δὲν ἀντελήφθησαν, ὅτι μετὰ τὸ 1922, ταῦτισθέντων σχεδὸν τῶν ὀρίων τοῦ ἔθνους πρὸς τὰ στενὰ ὄρια τοῦ κράτους, ἀποκλεισθείσης δὲ καὶ πάσης ἄλλης διεξόδου, ἔπρεπε νὰ ἀναθεωρηθῇ ἡ ἱστορικὴ ὑπαρξίς καὶ ἀποστολή μας ὡς λαοῦ, ἔπρεπε νὰ καταβληθῇ προσπάθεια διὰ νὰ ἀνακτήσωμεν τὰ ἐπὶ τῆς ἱστορικῆς ζωῆς ἀπολεσθέντα δικαιώματά μας. Δὲν ἀντελήφθησαν, ὅτι—κυρίως μέσω τῆς παιδείας—ἔπρεπε νὰ ἀντικατασταθῇ ἡ ἐπεκτατικὴ μας διάθεσις, ἡ δικαιολογημένη ἄλλοτε τυχοδιωκτικὴ μας διάθεσις διὰ τῆς ἐντατικῆς διαθέσεως, διὰ τοῦ πρὸς τὰ ἔσω προσανατολισμοῦ μας. Ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀντικατασταθῇ ἡ ὑπερτροφικὴ ἐμπορικότης μας διὰ μιᾶς πνευματικωτέρας διαθέσεως. Ὅτι ἔπρεπε τέλος δι' ἐντέχνου μετασχηματισμοῦ, τῆς ὅλης κρατικῆς, ἰδίᾳ δὲ τῆς φορολογικῆς, πολιτικῆς, νὰ ἀντικατασταθῇ ἡ κρατοῦσα ἀρνητικὴ δυσαναλογία τῶν πόρων μας καὶ τῶν ἀναγκῶν τῆς ζωῆς μας διὰ τῆς θετικῆς δυσαναλογίας μεταξὺ πόρων καὶ ἀναγκῶν, δηλαδὴ διὰ τῆς λιτότητος, τῆς αὐστηρότητος καὶ πειθαρχίας εἰς ὅλους τοὺς τρόπους τῆς ζωῆς μας.

Ἄς ἀπαντήσω ὁμῶς ἤδη εἰς τὸ κεντρικὸν ἐρώτημά μου: ἐκτὸς τῶν εἰδικωτέρων αἰτημάτων, τὰ ὁποῖα πρὸ ὀλίγου ἐνδεικτικῶς μόνον ἀνέφερα, ποία εἶναι ἡ ἰδεολογία, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ προβάλωμεν πρὸς πλήρωσιν τῶν μεγάλων καὶ ἐπικινδύνων κενῶν, τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ λαοῦ;

Τὸ ὅτι ὡς βάσις, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὀρμᾶται ἡ προσπάθειά μας χρη-

σιμεύει ἡ ἰδέα τοῦ ἔθνους, αὐτὸ κατεφάνη ἤδη ἐκ τῶν ὄσων μέχρι τοῦδε εἶπον. Δὲν ἀρκεῖ ὁμως νὰ μεταχειριζώμεθα ἀπλῶς τὴν λέξιν «ἔθνος», ἡ ὁποία τόσα ἔχει πάθει, προφερομένη διὰ τοῦ στόματος τῶν ἀνοήτων ἢ—ὄπερ χειρότερον—τῶν πατριδοκαπήλων. Τὸ νὰ ὀμιλῶμεν περὶ ἔθνους, χωρὶς νὰ δίδωμεν εἰς τὴν ἔννοιαν ταύτην κοινωνικὸν περιεχόμενον, ἀποτελεῖ ἀπάτην. Τὸ ὅτι τὸ κοινωνικὸν αὐτὸ περιεχόμενον σημαίνει τὴν ὄσον τὸ δυνατὸν μεγαλειτέραν μείωσιν τῶν οἰκονομικῶν καὶ ἠθικῶν εἰς τοὺς κόλπους τοῦ ἔθνους ἀντιθέσεων, ἐπιδιωκομένης τῆς κοινωνικῆς ἐκείνης ἱεραρχίας, ἡ ὁποία ἀντιστοιχεῖ πράγματι εἰς τὴν ἀξίαν ἐκάστου, αὐτὸ πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀναμφισβήτητον ὑπὸ παντὸς ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος δὲν χρησιμοποιοῖ ἀπλῶς τὴν ἰδέαν τοῦ ἔθνους ὡς τεχνητὴν ἀσπίδα πρὸς κατοχύρωσιν τῶν διασπώντων τὴν ἔθνικὴν ἐνότητα ἀδικαιολογήτων κοινωνικῶν προνομίων του. Ὅποιος δὲν παραδέχεται, ὅτι ἡ ἔθνικὴ ἐνότης προϋποθέτει ψυχικὴν ἐνότητα καὶ ὅτι ἡ ψυχικὴ ἐνότης δὲν εἶναι δυνατὴ εἰς κοινωνίαν διασπώμενην ἀπὸ μεγάλας καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν τύχην ὀφειλομένας οἰκονομικὰς ἀντιθέσεις, ὁποῖος δὲν παραδέχεται τὴν στοιχειώδη αὐτὴν ἀλήθειαν εἶναι ἐχθρὸς τοῦ ἔθνους, προδότης τοῦ ἔθνους, εἶναι χειρότερος ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο ἀπὸ τὸν κομμουνιστὴν. Ἡ οἰκτρά ἀκριβῶς καταπάτησις τῆς πρὸ ὀλίγου τονισθείσης ἀληθείας, ἡ ὁποία ἐνεφάνισε κατὰ τὰ διαρρεύσαντα 150 ἔτη τὴν ἰδέαν τοῦ ἔθνους ὡς μέσον ἐξαπατήσεως τῶν μαζῶν, ἡ οἰκτρά αὐτὴ διαστρέβλωσις τῆς ἰδέας τοῦ ἔθνους, ὠδήγησε κατ' ἀνάγκην εἰς τὴν ἀρνούμενην τὸ ἔθνος κομμουνιστικὴν ἰδεολογίαν, καθὼς ἐπίσης εἰς τοὺς καταστρεπτικοὺς ἰμπεριαλισμοὺς, οἱ ὁποῖοι ἐστοίχισαν τόσα εἰς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ θὰ στοιχίσουν, ὅπως φαίνεται, ἀκόμη περισσότερα εἰς τὸ προσεχὲς μέλλον.

Ὁ συνδυασμὸς τῆς ἰδέας τοῦ ἔθνους μὲ κοινωνικὸν περιεχόμενον, παραπλανῶν πολλοὺς, θὰ θεωρηθῆ ἴσως ὡς συνιστῶν κήρυγμα φασιστικόν. Ἡ σύγχυσις αὐτὴ εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ κατ' ἐξοχὴν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἔχει γίνῃ ἤδη εἰς βάρος μου, διότι πολλοὶ εἶναι πρόθυμοι, ἐκμεταλλευόμενοι τὴν κρατοῦσαν περὶ τὰ ζητήματα αὐτὰ ἄγνοιαν, νὰ μὲ καταγγείλουν—ὅπως μὲ ἔχουν ἤδη κάκοπίστως καταγγείλει—ἄλλοι μὲν ὡς φασιστὴν, ἄλλοι δὲ καὶ ὡς κομμουνιστὴν. Εἶναι ἀνάγκη ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς νὰ διαλύσω ἅπαξ διὰ παντὸς τὰς παρεξηγήσεις αὐτάς καὶ δὴ ὄχι διὰ νὰ ὑπεπασπίσω τὸν ἑαυτὸν μου, ἀλλὰ διὰ νὰ καταστήσω εἰς ὅλους σας καὶ ὡς πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα προσιτὴν τὴν ἰδεολογίαν, ἡ ὁποία μὲ ἐμπνέει καὶ ἡ ὁποία θὰ ἀποτελέσῃ τὸν γνώμονα ὄλων τῶν πολιτικῶν μου πράξεων.

Ἀπὸ τὸν κομμουνισμόν μὲ χωρίζουν βαθύτατα ὄχι τὸ συμφέρον καὶ τὰ κεκτημένα, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ κακῶς κτηθέντα, οἰκονομικὰ δικαιώματα τῶν περισσοτέρων πολεμίων τοῦ κομμουνισμοῦ. Ἀπὸ τὸν κομμουνισμόν μὲ χωρίζουν βαθύτατα δύο τινά: πρῶτον ἡ πίστις μου ἐπὶ τὴν ἰδέαν τοῦ ἔθνους ὡς ὀργανικῆς ἐνότητος καὶ τοῦ ἔθνικοῦ κράτους ὡς ἀναγκαίου φορέως τῆς ἱστορικῆς ζωῆς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, δεῦτερον δὲ ἡ ἀντίθεσις μου πρὸς τὴν βίαν, πρὸς τὴν καταπάτησιν τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ἐλευθερίας, ἐκ τῆς ὁποίας καὶ μόνῃς πηγάζει τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἱστορικῆς ὀντότητος.

Τὸ τελευταῖον τοῦτο μὲ χωρίζει βαθύτατα καὶ πρέπει νὰ χωρίση ὅλους μας καὶ ἀπὸ τὸν φασισμόν. Ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως καὶ τοῦ πνεύματος, τὴν ὁποῖαν στραγγαλίζει ὁ ὑφ'οἰανδήποτε μορφὴν προβάλλων φασισμός, ἡ ἐλευθερία, γεννηθεῖσα εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, ἀπετέλεσεν ἔκτοτε τὸ συνειδητὸν κίνητρον τῆς ὅλης πορείας τῆς ἀνθρωπότητος. Ὅ,τι μέγα καὶ ὠραῖον ὑπῆρξεν ἢ ὑπάρχει, ἐπραγματοποιήθη διὰ τῆς ἐλευθερίας.

Ἀναμφισβήτητον βεβαίως εἶναι, ὅτι ὁ φιλελευθερισμὸς τῶν τελευταίων 150 ἐτῶν, χρησιμεύσας ἐν πολλοῖς ὡς πρόσχημα καὶ ψεῦδος εἰς βάρος τῶν ἀδυνάτων ἢ ἀντιστρόφως χρησιμεύσας ὡς ἀρχὴ ἀσυδοσίας, ὀχλοκρατίας καὶ διαλύσεως πάσης ἱεραρχίας, ἔφερε κακὰ ἀποτελέσματα. Εἰς τοῦτο ὁμῶς δὲν πταίει ἡ ἐλευθερία. Οὔτε τὴν ἐν ὀνόματι τῆς καταπίεσιν τῶν ἀδυνάτων ὑπαγορεύει ἡ ἐλευθερία, οὔτε βεβαίως τὴν ἀναρχίαν. Ἡ ἐλευθερία, διὰ νὰ εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἐλευθερία πάντων καὶ ἐκάστου κατὰ τὴν παρεχομένην εἰς τὸ σύνολον ὑπηρεσίαν, διὰ νὰ ἐξασφαλίζῃ τὸν σεβασμὸν τῆς προσωπικότητος πάντων, πρέπει νὰ εἶναι ἐλευθερία πειθαρχημένη. Ἐλευθερία οὐσιαστικὴ καὶ ἀληθὴς χωρὶς πειθαρχίαν δὲν εἶναι νοητὴ. Ἡ πειθαρχία εἶναι ἀναγκαία, εἶναι ὁμῶς ἀναγκαία μόνον χάριν τῆς ἐλευθερίας, δηλαδὴ πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀξιοπρεπείας ἐκάστου, πρὸς διαμόρφωσιν τῆς ἐλευθέρας προσωπικότητος ἐκάστου. Χωρὶς αὐτὸν τὸν σκοπὸν, τὸν ὁποῖον πρέπει ἀκριβῶς νὰ ἐξυπηρετῇ τὸ διαχειριζόμενον τὴν πειθαρχίαν κράτος, χωρὶς λοιπὸν τὸν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν συνδυασμὸν τῆς εἶναι ἡ πειθαρχία ἐχθρὰ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ πνεύματος, εἶναι κτηνώδης βία, εἶναι φραγμὸς εἰς τὴν ἱστορικὴν ζωὴν καὶ ὀπισθοδρόμησις πρὸς τὴν φύσιν, πρὸς τὴν ἐνστικτώδη ὑπαταγὴν καὶ ὀργάνωσιν. Αὐτὸ εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δὲν ἐνόησαν οἱ πάσης φύσεως φασισμοί, καθὼς ἐπίσης ὁ κομμουνισμὸς. Ὁ φασισμὸς ἀντελήφθη βεβαίως, ὅτι ἡ ζωὴ χρειάζεται πειθαρχίαν, ἀντελήφθη, ὅτι ἡ πειθαρχία καὶ ἡ ἱεραρχία εἶχον ὑποχωρήσει καὶ σχεδὸν ἐξαφανισθῇ, δὲν ἐνόησεν ὁμῶς, ὅτι ἡ πειθαρχία πρέπει νὰ ὑπάρχη διὰ νὰ ἐξασφαλίζῃ τὴν ἱεραρχίαν τῶν ἐλευθέρως ἀναπτυσσομένων καὶ ἐλευθέρως ἐκδηλουμένων ἀξιῶν καὶ προσωπικοτήτων. Ἐὰν δὲν ἐξυπηρετῇ τὸν σκοπὸν αὐτόν, τί νόημα ἔχει ἡ πειθαρχία; Καὶ ποία ἱεραρχία εἶναι ἀξία νὰ κατοχυρωθῇ διὰ τῆς πειθαρχίας; Μήπως ἡ ἱεραρχία τοῦ χρήματος καὶ τῆς τύχης; Μήπως ἡ ἱεραρχία τοῦ σκότους καὶ τοῦ τυφλοῦ δόγματος; Ἡ μόνη ἱεραρχία, ἡ ὁποία ἀξίζει νὰ κατοχυρωθῇ διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ κράτους ἐπιβαλλομένης πειθαρχίας, εἶναι ἡ ἱεραρχία—τὸ ἐπαναλαμβάνω—τῶν ἐλευθέρως ἀναπτυσσομένων ἀξιῶν, τῶν ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν ἀξιῶν! Ὁ σκοπὸς τοῦ κράτους, τοῦ ἐθνικοῦ κράτους, τὸ ὁποῖον ἐνσαρκώνει τὸν ἐνόητα τοῦ ἔθνους, εἶναι νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν πειθαρχίαν μόνον ἐκεῖ, ὅπου αὕτη δὲν ἀποτελεῖ ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐλευθέραν ἀνάπτυξιν τῶν ἀνθρώπων, νὰ αἴρῃ τοὺς ὑπὸ τῆς τύχης καὶ τοῦ χρήματος τιθεμένους φραγμούς, οἱ ὁποῖοι παρεμποδίζουν τὴν ἀνάπτυξιν αὐτήν, νὰ κατοχυρώνη διὰ τῆς πειθαρχίας τὴν ἐλευθερίαν ἀκριβῶς, τὴν ἐπ'αὐτῆς βασιζομένην ἱεραρχίαν καὶ ὄχι τοὺς ὑπὸ τῆς τύχης εὐνοηθέντας καὶ τοὺς ἀντλοῦντας τὴν εὐτυχίαν καὶ πρόσοδόν των ἀπὸ τὴν

δυστυχίαν καὶ ἀνελευθερίαν τῶν πολλῶν! Ἄλλως τε οὔτε νέον, οὔτε σπουδαῖον ἦτο ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔπραξεν ὁ φασισμός. Τὸ νὰ ἐπιβληθῇ ἡ πειθαρχία, καταργουμένης τῆς ἐλευθερίας, αὐτὸ δὲν ἀποτελεῖ κἂν λύσιν προβλήματος. Τὸ πρόβλημα τῆς ἐποχῆς μας εἶναι νὰ συνδυασθοῦν ἀκριβῶς ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ πειθαρχία. Αὕτη εἶναι ἡ Ρόδος καὶ αὐτὸ τὸ εἶναι τὸ πῆδημα! Ἴδου, κύριοι, ἡ ἀποστολή καὶ ἱστορικὴ ἐντολή τῆς μικρᾶς, ἀλλ' ὠραίας μας πατρίδος! Ἴδου ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶναι δυνατόν καὶ πρέπει νὰ μᾶς ἐμπνεύσῃ, νὰ ἀποτελέσῃ τὸ νέον ἐθνικὸν ἰδεῶδες μας! Ἡμεῖς οἱ μικροὶ δυνάμεθα καὶ πρέπει νὰ χρησιμεύσωμεν ὡς παράδειγμα εἰς τοὺς μεγάλους! Ἡ πειθαρχημένη ἐλευθερία πρέπει νὰ γίνῃ—καὶ θὰ γίνῃ—ὁ σκοπὸς τῆς νέας ἑλληνικῆς πολιτείας, ἐκείνης, τὴν ὁποίαν σήμερον ὀνειρεύομαι, ἡ ὁποία ὅμως εἶναι δυνατόν αὔριον νὰ γίνῃ πραγματικότης. Χωρὶς ὄνειρα καὶ ὠρισμένην ἐπαγγελίαν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ζήσωμεν. Ἐναγκαλισθῆτε ὅλοι τὸ ὠραῖον αὐτὸ ὄνειρον καὶ θὰ τὸ μεταβάλωμεν εἰς πραγματικότητα. Ἀρκεῖ νὰ εἰσθε διατεθειμένοι—καὶ πρέπει νὰ εἰσθε διατεθειμένοι—νὰ ὑποβληθῆτε καὶ εἰς θυσίας ἀκόμη. Πρέπει νὰ θυσιασθοῦν πολλὰ τῶν κατὰ μέρος συμφερόσεων χάριν τῆς ἠθικῆς ἐλευθερίας ὅλων.

Ἐξασφαλιζομένης τῆς διαθέσεως τῶν Ἑλλήνων, ὅπως ὑποβληθοῦν εἰς τινὰς θυσίας—καὶ τοῦτο εἶναι δυνατόν νὰ ἐξασφαλισθῇ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ αὐτοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ὁ ὁποῖος μᾶς ὀδηγεῖ εἰς τὸ νὰ θυσιάζωμεν καὶ τὴν ζωὴν μας ἀκόμη ἐν ὧρᾳ πολέμου—εἶναι δυνατόν διὰ βαθμιαίων μεταρρυθμίσεων τοῦ διοικητικοῦ μας συστήματος, τῆς κοινωνικῆς καὶ δημοσιονομικῆς πολιτικῆς, κυρίως ὅμως διὰ καταλλήλου χειρισμοῦ τῆς παιδείας (νὰ ἐπιτευχθῇ ὁ σκοπός, ὁ ὁποῖος ἐμπνέει τὴν πολιτικὴν μου προσπάθειαν. Ἡ παιδεία θὰ ἀναχθῇ εἰς τὸν ὑψιστὸν σκοπὸν τῆς πολιτείας, ὅλοι δὲ οἱ κατὰ μέρος κλάδοι τῆς κρατικῆς πολιτικῆς θὰ προσανατολισθοῦν εἰς σκοποὺς παιδαγωγικοὺς καὶ ἠθικῶς ἀναμορφωτικοὺς. Ὡς πρῶτα ἀναγκαῖα μέτρα—ἀναγκαῖα διὰ νὰ εἰσέλθῃ ὁ τύπος εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἠθικῆς ἀναμορφώσεως—θεωρῶ εἰς τὰς ἐπὶ μέρους ἀφαιρέσεις τῆς κρατικῆς πολιτικῆς τὰ ἑξῆς:

α') Ἡ διατήρησις τοῦ κοινοβουλευτικοῦ ἀντιπροσωπευτικοῦ συστήματος πρέπει νὰ συνδυασθῇ με ριζικὴν μεταρρύθμισιν τοῦ τρόπου συγκροτήσεως τοῦ κοινοβουλίου. Ἐὰν θέλωμεν νὰ καταπολεμήσωμεν τὴν συναλλαγὴν, ἡ ὁποία καθιστᾷ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ πολίτου ὀνομαστικὴν καὶ ἀποκλείει τὴν ἀμεσον ἐπαφὴν τοῦ λαοῦ πρὸς τὴν πολιτείαν, πρέπει νὰ εὐρύνωμεν τὰς ἐκλογικὰς περιφερείας, νὰ μειώσωμεν δὲ παραλλήλως τὸν ἀριθμὸν τῶν βουλευτῶν μέχρι τοιούτου σημείου, ὥστε νὰ καταστῇ δυσχερὴς ἡ προσωπικὴ συναλλαγή μεταξὺ ἐκλογέως καὶ λαϊκοῦ ἀντιπροσώπου, ἡ παρεμβολὴ τοῦ βρωμεροῦ κομματικοῦ προβαλάμοῦ μεταξὺ λαοῦ καὶ κράτους νὰ καταστῇ ἀδύνατος καὶ οἱ βουλευταὶ—ὀλίγοι τὸν ἀριθμὸν καὶ πράγματι ἐκλεκτοὶ—νὰ καταφεύγουν εἰς ἰδεολογικὰ κηρύγματα διὰ νὰ δημιουργοῦν τὰ ὑπὲρ αὐτῶν ρεύματα. Παραπλεύρως εἰς τὴν βουλήν, ἡ ὁποία θὰ ἐκπροσωπῇ πράγματι τὸ ἔθνος ὡς σύνολον, πρέπει νὰ δημιουργηθῇ—με νομοθετικὸν ἐπίσης, ὄχι ὅμως καὶ πολιτικὸν χα-

ρακτῆρα—σῶμα ἐκφράζον τὴν εἰς ἐπαγγελματικὰς κατηγορίας κοινωνικὴν σύνθεσιν τοῦ λαοῦ, ἐξασφαλιζομένης τῆς δημοσίας καὶ ὑπευθύνου ἐκδηλώσεως τῶν διαφόρων κοινωνικῶν αἰτημάτων καὶ ἀποκλειομένης τῆς παρασκηνιακῆς δράσεως, ἡ ὁποία εὐνοεῖ πάντοτε τοὺς ὀλίγους καὶ ἰσχυροὺς, εἶναι δὲ ὡς ὁδὸς ἀπρόσιτος εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ ἀδυνάτους, ἰδίᾳ μάλιστα εἰς τὰς ἀνά τὴν ὑπαιθρον ἐγκατεσπαρμένας εὐγενεῖς ἀγροτικὰς μάζας.

β') Ὅσον ἀφορᾷ τὴν διοίκησιν, αὕτη θὰ μεταβληθῆ, χωρὶς σπουδαίας μεταρρυθμίσεις τῶν ἐφ' ὧν βασιζέται θεσμῶν, διὰ τῆς ἀναμορφωτικῆς καὶ ἠθικῆς πνοῆς, ἡ ὁποία θὰ προέλθῃ ἀπὸ τὴν ὄλην στροφὴν τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς πρὸς κατευθύνσεις ἠθικὰς καὶ ἐθνικὰς. Χωρὶς τὴν στροφὴν αὐτὴν, οἰαδήποτε μεταρρυθμίσεις καὶ ἐὰν ἐπιχειρηθῆ εἰς τὸ σύστημα τῆς αὐτοδιοικήσεως καὶ ἀποκεντρώσεως ἢ εἰς τὸ σύστημα λειτουργίας τῶν κεντρικῶν ὑπηρεσιῶν, ἀναμόρφωσις τῆς διοικήσεως δὲν θὰ ἐπιτευχθῆ. Ἡ διοίκησις προϋποθέτει κυρίως τοῦτο: νὰ ὑπάρχῃ ὁ νοῦς τῆς πολιτείας. Ὁ νοῦς αὐτὸς ἐξεδηλώθη μέχρι τοῦδε, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦλάχιστον, διὰ τῆς ἀηδοῦς μικροπολιτικῆς ἐπεμβάσεως τῶν βουλευτῶν, διὰ τῆς ὑπάρξεως ὑπουργῶν ἀγνοούντων τὰ ζητήματα καὶ συνεργαζομένων περισσότερον μὲ τοὺς ἰδιαιτέρους τῶν γραμματεῖς, μὲ τὰ οἴκτρα αὐτὰ παράσιτα τῶν κομμάτων, καὶ ὀλιγώτερον ἢ καὶ ὅλως διόλου μὲ τὰς ὑπηρεσίας. Πῶς ἦτο δυνατόν ὑπὸ τοιοῦτους ὄρους νὰ ὑπάρξῃ διοικήσις; Ἄς δημιουργήσωμεν κράτος, κράτος πραγματικὸν καὶ ἠθικόν, καὶ τότε θὰ ὑπάρξῃ διοίκησις. Τὸ ὑλικὸν τῶν ὑπαλλήλων δὲν εἶναι κατ' ἀρχὴν κακόν. Ὁ ὑπάλληλος εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ θῦμα τῆς αἰσχροῦς πολιτικῆς.

γ) Εἰς τὴν φορολογικὴν πολιτικὴν τὸ θεμελιῶδες αἶτημα, τὸ ὁποῖον πρέπει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νὰ ἰκανοποιηθῆ, διότι εἶναι αἶτημα στοιχειώδους δικαιοσύνης καὶ εὐπρεπείας τοῦ κράτους, εἶναι τὸ ἐξῆς: Πρέπει ἢ ὑπὸ τῶν συνθηκῶν τοῦ πληθυσμοῦ μας προσδιωρισμένη δυσμενῆς ὡς πρὸς τοὺς ἀμέσους φόρους δυσαναλογία τούτων ἐναντι τῶν ἐμμέσων φόρων νὰ ἐξουδετερωθῆ τοῦλάχιστον διὰ τῆς ριζικῆς τροποποιήσεως τῶν ὄρων, ὑφ' οὓς ὀρίζονται καὶ εἰσπράττονται—ὑφ' οὓς μᾶλλον δὲν εἰσπράττονται—οἱ ἄμεσοι φόροι. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι πρέπει νὰ ἀναδιοργανωθῆ ἡ φοροτεχνικὴ ὑπηρεσία, εἶναι ἀπολύτως ἀνάγκη—ἀνάγκη ἰκανοποιούσα καὶ σκοποὺς παιδαγωγικοὺς—νὰ ἀναχθῆ εἰς κύριον καὶ πραγματικὸν κριτήριον προσδιορισμοῦ τῆς δι' ἀμέσων φόρων ἐπιβαρύνσεως ἐκάστου τὸ τεκμήριον, τὸ ὁποῖον σήμερον ἢ νομοθεσία μας χρησιμοποιοεῖ κατὰ τρόπον ἀτελέστατον. Διὰ τῆς φορολογικῆς πολιτικῆς ἐν γένει εἶναι δυνατόν—καὶ πρέπει—νὰ ἐπιδιωχθῆ ἡ ἠθικοποίησις τῆς οἰκονομίας μας, πρέπει νὰ ἐπιδιωχθῆ ἡ μείωσις τῆς ἐπὶ τὴν ζωὴν μας ἐπιδράσεως παραγόντων, ὡς ἡ τύχη, παραγόντων προκαλούντων ἀναρχίαν κοινωνικὴν καὶ διασπώντων τὴν ψυχικὴν ἐνότητα τῆς κοινωνίας, πρέπει νὰ ἐπιδιωχθῆ τέλος ἡ λιτότης καὶ ἡ εὐπρέπεια εἰς τὴν ἰδιωτικὴν ζωὴν τῶν πολιτῶν. Ἡ ἠθικοποίησις τῆς οἰκονομίας βαίνει πάντοτε παραλλήλως πρὸς τὴν πρόοδόν της, ἀλλοίμονον δὲ εἰς τὰ κράτη ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα νομίζουν, ὅτι ἡ ἀπόδοσις τῆς οἰκονομίας εἶναι μεγαλειτέρα, ὅταν διενεργῆται εἰς βάρος τῶν πολλῶν καὶ ἀδυνάτων!

δ) Ἡ αὐτὴ ἀρχὴ τῆς ἠθικοποιήσεως πρέπει νὰ ἐμπνεύσῃ τὸ κράτος καὶ εἰς τὴν καθ' αὐτὰς οἰκονομικὴν πολιτικὴν. Τὸ κράτος, πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἠθικῆς ἐλευθερίας ἐκάστου, πρέπει νὰ ἐπεμβαίῃ, ὄχι ὅμως ὅπως ἐπεμβαίνει σήμερον, ἀσυστηματοποιήτως καὶ ὑπὸ τὴν πίεσιν πάντοτε τῶν ἐχόντων τὴν δύναμιν νὰ προκαλέσουν τὴν ὑπὲρ αὐτῶν ἐπέμβασίν του, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐπεμβαίῃ, ἐπὶ τῆ βάσει ὠρισμένου συστήματος, διὰ νὰ αἴρῃ τοὺς φραγμούς, τοὺς ὁποίους παρεμβάλλει ἡ ὑπερτροφικὴ δύναμις ὀλίγων εἰς τὴν ἐλευθέραν κίνησιν τῶν πολλῶν, διὰ νὰ ἀποκαθιστᾷ τὴν ἰσορροπίαν τῶν δυνάμεων, διὰ νὰ καταχυρῶνῃ μόνον τὴν κοινωνικὴν ἐκείνην ἱεραρχίαν, ἡ ὁποία προκύπτει ἐκ τῆς κινήσεως τῶν ἐλευθέρως ἀναπτυσσομένων ἀξιών. Ἡ τοιαύτη εὐεργετικὴ ἐπέμβασις τοῦ κράτους πρέπει κατὰ πρῶτον λόγον νὰ ἐκδηλωθῇ διὰ τῆς αὐστηρᾶς ὑπ' αὐτοῦ ρυθμίσεως τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς, ρυθμίσεως, διὰ τῆς ὁποίας καὶ ἡ ρευστότης τῆς κοινωνίας εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξασφαλισθῇ ἐπ' ἀγαθῶ τῆς ἐλευθερίας πάντων καὶ ὄχι ἀπλῶς τῶν τυχηρῶν, ἐπιτηδείων καὶ ἰσχυρῶν, καὶ ὁ συνδυασμὸς ἐξ ἄλλου εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῇ μεταξὺ πιστωτικῆς καὶ παραγωγικῆς πολιτικῆς. Ὁ συνδυασμὸς αὐτὸς εἶναι σήμερον ἀνύπαρκτος, διότι ἡ μὲν ἀγροτικὴ πίστις ἀνακόπτεται διὰ τῆς μικροπολιτικῆς καὶ δι' ἄλλους λόγους εἰς τὰ πρῶτα βήματα τῆς συστηματοποιήσεώς της, ἡ δὲ βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ πιστωτικὴ πολιτικὴ ἀσκεῖται κατὰ τρόπον ἀναρχικόν, ἀμελέτητον, ἔστερημένον ἐνιαίας γραμμῆς. Εἶναι δὲ τοσοῦτω μᾶλλον ἀναγκαῖα ἡ ταχεῖα καὶ αὐστηρὰ ἐναρμόνισις πιστωτικῆς καὶ παραγωγικῆς πολιτικῆς, καθ' ὅσον ἡ μεγάλη κατ' ἔτος αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ μας, μὴ ὑπαρχούσης πλέον διεξόδου πρὸς τὰ ἔξω, πρέπει νὰ εὑρίσκῃ πάντοτε ἀνταπόκρισιν εἰς τὴν αὔξησιν τῶν δυνατοτήτων τῆς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἐργασίας.

ε) Πρὸς ὁλοκλήρωσιν τῶν πρώτων — καὶ τονίζω: τῶν πρώτων — μέτρων, τὰ ὁποίων πρέπει νὰ ληρθῶν διὰ νὰ εἰσέλθῃ ὁ τόπος εἰς τὴν ἠθικὴν του ἀναμόρφωσιν, ἀναγκαῖον εἶναι νὰ μεταβληθῇ ἡ βᾶσις καὶ νὰ εὐρυνθῇ τὸ περιεχόμενον τῆς λεγομένης κοινωνικῆς πολιτικῆς. Ἡ κοινωνικὴ πολιτικὴ, τῆς ὁποίας, κατ' ἀπομίμησιν τῶν ξένων κρατῶν, ἀσκεῖ ἡ Ἑλλὰς κατὰ τρόπον ἐμφανίζοντα τὴν πολιτείαν δωροδοκοῦσαν τὴν ἐργατικὴν τάξιν καὶ ἐξαγοράζουσαν τὴν πρὸς τὸ ἀστικὸν καθεστῶς ἀνοχὴν της, ἡ κοινωνικὴ, λέγω, πολιτικὴ, πρέπει νὰ παύσῃ στρεφομένη μόνον πρὸς τοὺς ἐργάτας, πρέπει νὰ παύσῃ ὑποθάλλουσα αὐτὴν τὴν διάκρισιν, ἡ ὁποία κατὰ βάθος δὲν ἀποβαίνει ὑπὲρ τῶν ἐργατῶν, ἡ ὁποία τοὺς ἐμφανίζει δεχομένους ἐλεημοσύνην καὶ τοὺς μειώνει ἠθικῶς. Ἡ κοινωνικὴ πολιτικὴ πρέπει νὰ στρέφῃται πρὸς ἄλλους τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἐλευθερία κατὰ τὴν ἀξίαν των ἀνάπτυξις. Ἡ κοινωνικὴ πολιτικὴ πρέπει νὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὸν ἐργάτην ὡς εἰς τὸν δικαιούμενον κατ' ἀρχὴν, παρεχομένων εἰς αὐτὸν τῶν ἀναγκαίων πρὸς τοῦτο μέσων, νὰ προαχθῇ κοινωνικῶς. Πρέπει νὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὸν ἀγρότην, ἐπιδιώκουσα τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν ἀνύψωσιν τῆς ἐν τῇ ὑπαίθρῳ ζωῆς του, ἀνακόπτουσα τὸ κύμα τῆς ἀστυφιλίας. Πρέπει νὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὸν μικροαστὸν καὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τούτου, καθὼς τέ-

λος και εις αυτα ακομη τα τεκνα των ευπορουσων οικογενειων, διοτι και αυτα ειναι δυνατον, προσανατολιζομενα υπο τον ελεγχον και την καθοδηγησιν του κρατους εις επαγγελματα κατωτερα της ανοητου πολλακις φιλοδοξιας και της ψευδους αξιοπρεπειας των γονεων, να αποδωσουν περισσοτερα η οσα αποδιδουν, ζωντα ως επι το πολυ παρασιτικως, να απαλλάξουν τα ανωτερα επαγγελματα της πληθους των ανικανων πλουσιοπαιδων και να εξασφαλίσουν και εις εαυτα ηθικην ελευθεριαν μεγαλειτεραν εκεινης, την οποιαν εχουν, ζωντα ως απλα τεκνα των γονεων των. Η ιδεα της εκ των ανω προς τα κατω μεταθεσεως, ιδεα, την οποιαν πρωτος εδίδαξεν ο Πλατων, πρεπει να εφαρμοσθη και υπο την μορφην αναγκαστικης εν αναγκη θητειας υπο παντος κρατους, το οποιον θελει πραγματι να εξασφαλιση την αληθη—αλλα και πειθαρχημενην—ελευθεριαν ολων! Ελευθερος πρεπει και δικαιοῦται να ειναι ο ανθρωπος εις την βαθμιδα, η οποια αντιστοιχει εις την αξιαν του. Όταν δεν συμβαινη αυτο, τότε η ελευθερια του—εαν εκδηλουται εις βαθμιδα ανωτεραν της αξιας του—σημαίνει δουλειαν των αλλων! Εαν δεν ληφθουν αι στοιχειωδεις αυται αληθειαι υπ' οψιν εκ μερους ολων των κρατων, τότε μοιραίως θα επιπεςη επι παντων—επι δικαιων και αδικων—ο οδοστρωτηρ του κομμουνισμου, ο οποιος θα αντικαταστηση την σημερινην ανηθικότητα δια μιας αλλης ανηθικότητος, εξ ισου και αυτης βαρειας.

Κύριοι! Μη δώσετε προσοχήν εις τας ειρωνικας παρατηρήσεις εκεινων, οι οποιοι, ανικανοι να ενθουσιασθουν, ζωντες εις το καφενειον, μεμφιμοιροι και ανικανοι δια καθε ψυχικην ανατασιν, θα σας ειπουν, οτι ολα αυτα, τα οποια ζητω να γινουν εν Ελλάδι, αποτελουν φαντασιοπληξιας και δεν πραγματοποιουνται! Απαντησατε τους, οτι και εαν δεν πραγματοποιουνται, αξιζει παντως τον κόπον να επιδιωχθουν! Και το ελαχιστον ακομη, εξ οσων φαντάζομαι, εαν πραγματοποιηθη, το κερδος θα ειναι μεγα! Εγιναν μεχρι τουδε τοςα εις τον τόπον μας ασεμνα τυχοδιωκτικα γυμνάσματα, εγιναν τοςα πειράματα προς οφελος του θυλακίου των εις βάρος του λαου πειραματιζομενων, ωστε αξιζει—η μάλλον: ειναι αναγκη—να γινη και ενα πείραμα παιδαγωγικόν και αναμορφωτικόν!

Το υλικόν του λαου μας, το υλικόν κυρίως της νεας γενεας—παρ' ολα οσα λεγουν οι αδυνατουντες να επικοινωνήσουν με τους παλμούς της—ειναι αριστον και δεν χρειάζεται παρα να παύση η υποτίμησις του, να επιχειρηθη η συστηματικη διαμόρφωσις του. Με άλλας λέξεις χρειαζόμεθα κράτος εις χειρας ανθρωπων, οι οποιοι να σέβωνται τον λαόν, να μην τον χρησιμοποιουν μονον ως πελάτην του κομματικου των προβαλάμου η ως απλουθ θεατην των ασέμνων τυχοδιωκτισμων των, να μην εμφανίζωνται προ του λαου μονον προσκλογικως, διανεμοντες απλως υποσχέσεις, τας οποιας δεν πρεκειται να τηρήσουν! Χρειαζόμεθα κράτος εις χειρας ανδρων, οι οποιοι να αποτελουν και εις την ιδιωτικην των ζωην παράδειγμα δι' ολους, ανδρων, οι οποιοι να αντλουν μονον απο γνωστας και δη περιωρισμενας πηγας τα μέσα της ζωης των! Χρειαζόμεθα κράτος εις χειρας ανδρων με ψυχην παλλομενην απο ενθου-

σιασμόν, ἀνδρῶν συγκινουμένων ἀπὸ τὰ ἰδανικά των καὶ ὄχι ξηρῶν, ὑπολογιστῶν καὶ ἐμπορευομένων τὰ ἀξιώματά των. Ἐὰν ἐξασφαλισθῇ τοιοῦτον κράτος — καὶ αὐτὸ ἐξασφαλίζεται μόνον, ἐὰν φύγουν ὅλοι, ὅσοι μέχρι τοῦδε ἐρρύπαναν τὰ ὑπουργικά ἐδώλια, ἐὰν λείψουν τὰ συγκροτήματα, τὰ ὁποῖα περιθάλλουν τὰ ὑποπτα αὐτὰ πρόσωπα — τότε εἶναι δυνατόν, ὅλα, τὰ δυσκολώτερα καὶ ὠραιότερα, νὰ πραγματοποιηθοῦν εἰς τὸν τόπον μας. Ὁ λαὸς εἶναι ἄξιος! Ἀνάξιοι, μικροὶ καὶ καταδικαστέοι εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐξεμεταλλεύθησαν, ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐχρησιμοποίησαν ἐν τῇ ἀθωότητι του ὡς μέσον πρὸς ἱκανοποίησιν ἀτομικῶν συμφερόντων. Ποῖος ἐφρόντισε μέχρι τοῦδε νὰ τὸν ἐξυψώσῃ, νὰ τὸν διδάξῃ, νὰ τὸν μορφώσῃ; Παρεδόθη ἐπανειλημμένως μὲ πίστιν εἰς τὰς χεῖρας ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι τοῦ ὑπεσχέθησαν ἀναμόρφωσιν! Ἀντὶ ὅμως νὰ ἀναμορφωθῇ αὐτὸς καὶ τὸ κράτος, εἶδε νὰ μεταμορφώνωνται εἰς πλουσίως ἐγκατεστημένους κυρίους ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι χθὲς ἔζων πλησίον του πτωχοί! Εἶδε τὰ παραδοξότερα καὶ αἰσχροτέρα τῶν θεαμάτων! Ἡ δημοσία καὶ ἰδιωτικὴ ζωὴ τῶν διαχειρισθέντων ἰδία κατὰ τὰ τελευταῖα δέκα ἔτη τὰ κοινὰ ὑπῆρξε πλήρης ἀνακολουθιῶν, μεταπτώσεων, ἀσέμνων πηδημάτων! Πόθεν νὰ ἀντλήσῃ ὁ λαὸς παραδείγματα; Πόθεν νὰ ἀντλήσῃ τὰ μέτρα τῆς ζωῆς του;

Εἶναι καιρὸς, κύριοι, νὰ σταματήσῃ αὐτὴ ἡ ἀσχημία! Ἄς ἐνώσωμεν τὰς δυνάμεις καὶ προσπαθείας μας ὅσοι αἰσθανόμεθα τὴν κρισιμότητα τῆς στιγμῆς καὶ ὅσοι ταῦτοχρόνως ἐμπνεόμεθα ἀπὸ τὰ ὠραιότερα ὡς πρὸς τὸ μέλλον ἰδεώδη! Ἄς στραφῶμεν ἐν πρώτοις κατὰ τῶν παρατάξεων! Ἄς δοκιμάσωμεν κατὰ πρῶτον λόγον ἐκεῖ τὴν ἠθικὴν μας ἀντοχὴν καὶ ἄς προχωρήσωμεν ἔπειτα εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἰδεῶν μας! Ἄς στραφῶμεν κατὰ τῶν παρατάξεων, ἄς διαλύσωμεν μὲ ἐπαναστατικὴν ὀρμὴν τὰ συγκροτήματα, τὰ ὁποῖα πνίγουν τὴν ἀναπνοὴν τοῦ ἔθνους, τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν — ὅπως ἀπεδείχθη ἐπανειλημμένως — μακρὰν πάσης ἰδεολογίας, τὰ ὁποῖα ἐπικαλοῦνται τὴν παράδοσιν μόνον ἐφ' ὅσον συμφέρει καὶ τὴν ἐπικαλοῦνται ὡς ἀπλὴν λέξιν, ὡς ἀπλοῦν σχῆμα!

Ἄς διαλύσωμεν τὰς παρατάξεις, αἱ ὁποῖαι, ἐξαπατῶσαι τὸν λαὸν μὲ τὰς φωτιζόμενας διὰ τεχνητῶν λαμπτήρων προθήκας των, κρύπτουν εἰς τὸ βάθος, εἰς τὸ ἐσωτερικόν των ὀλίγους μόνον ἐπιτηδεύουσιν, οἱ ὁποῖοι εἰσπράττουν εἰς χρῆμα ἢ εἰς τιμὰς ὅσα ὁ λαὸς ἐξοδεύει εἰς αἷμα, εἰς πόνον, εἰς θυσίας! Ἄς δώσωμεν εἰς τὰς προσεχεῖς ἐκλογὰς τὴν πρώτην θαρραλέαν μάχην, ἄς κατέλθωμεν εἰς τὸν ἀγῶνα μὲ χαρὰν καὶ μὲ πίστιν! Ἡ Ἑλλὰς μᾶς ἀναμένει! Ἄς γίνωμεν χεῖμαρρος καὶ ἄς δημιουργήσωμεν τὴν κοίτην, ἡ ὁποῖα διοχετεύουσα τοὺς πόθους μας, θὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ταχεῖαν καὶ ὀρμητικὴν ἐκβολὴν των εἰς τὸν κόλπον τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐθνικῆς ἀναδημιουργίας!

Στρατιῶται τοῦ ἐθνικοῦ ἐνωτικοῦ μετώπου! Ἐγερθῆτε, συνταχθῆτε, ἐξορμήσατε, συντρίψατε τοὺς ἐχθροὺς καὶ θέσατε τὰ θεμέλια τοῦ Ναοῦ τῆς Ἑλλάδος.